

PAVEL KRESINGER

BRIGÁDNÍ GENERÁL JOSEF BARTÍK

Praha 2011, 187 s.

Jozef Bartík je pre bádateľov v oblasti československých tajných služieb známa osoba. Zrejme najviac ho „preslávilo“ jeho krátke pôsobenie na čele odboru „Z“ Ministerstva vnútra a jeho rýchly pád, ktorý sa stal súčasťou nástupu komunistov v bezpečnostnom aparáte povojnového Československa, či pôsobenie vo vojenskej spravodajskej službe medzivojnového Československa a v službách československej vlády v londýnskom exile. Preto treba uvítať, že vznikla biografia približujúca celý život tohto spravodajského dôstojníka.

Publikácia je rozdelená na štyri kapitoly, ktoré mapujú jednotlivé etapy Bartíkoveho života. Prvá sa venuje detstvu a Bartíkovi pôsobeniu v légiách v Taliansku. Po tomto akomsi „predstavení“ prichádzajú dve kľúčové kapitoly publikácie – zamerané na obdobie 1919–1945. Tu sa dozvedáme, že Bartík patril do prvej generácie československých spravodajských dôstojníkov, pričom v tajnej službe novovzniknutého štátu pôsobil už od roku 1919. Obe kapitoly približujú viaceré dôležité momenty

Bartíkoveho osobného a pracovného života. Sú tu uvedené tiež niektoré (v druhej kapitole bohužiaľ len dva) konkrétne prípady, na ktorých Bartík pracoval. Najpodrobnejšia je tretia kapitola, ktorá popisuje Bartíkove osudy počas 2. svetovej vojny, vrátane rozchodu so šéfom vojenských spravodajcov Františkom Moravcom a prechodu na Ministerstvo vnútra (MV). Autor sa snaží aspoň čiastočne nahliadnuť do medziľudských vzťahov, ktoré sú pre historika dobrou pôdou na „pol’udštenie“ dejín. Prevažná väčšina textu sa však zaoberá rôznymi Bartíkovi pôsobiskami.

Stručne je popísaný aj vznik a činnosť IV. odboru MV (Odbor pre politické spravodajstvo). Bartíkove pôsobenie na uvedenom poste je opísané na šiestich stranách, pričom autor odkazuje na to, že analyzovanie pôsobenia československého ministerstva vnútra v Londýne je ešte len výzvou, ktorá čaká na svojho historika. Je na škodu publikácie, že sa autor ani len nepokúsil s touto výzvou popasovať, aspoň takpovediac „z rýchlika“. Chýbajú tu aspoň ilustračné konkrétne prípady. Aj keď mi je jasné, že takáto agenda bola do značnej miery o administratívnej práci, ktorá sa vždy historikovi zle zachycuje, resp. je zvyčajne pre čitateľa nepríliš zaujímavá, nebola by podľa môjho názoru ukážka práce na škodu.

Posledná kapitola o povojnových osudoch generála Bartíka sa pochopiteľne začína jeho pôsobením na odbore Z Ministerstva vnútra, ktoré však už podliehalo komunistickému nomenklature Václavovi Noskovi. Väčšina časti o jeho pôsobení na MV je však venovaná intrigám okolo jeho odvolávania, opäť mi chýba nejaká vlastná činnosť hlavného protagonistu knihy vo funkcii, ktorej význam bol značný. Nehovoriac o tom, že by bolo zaujímavé sa dozvedieť o tom, aký bol jeho osobný názor na tieto intrigy a či a akým spôsobom sa im snažil čeliť. Ako samotný Bartík vnímal úrad, na čele ktorého stál, svojich spolupracovníkov (napr. svojho zástupcu Z. Tomana), politickú klímu na ministerstve atď. Odpovede na tieto otázky by publikáciu oživil. A po krátkom pôsobení na Ministerstve ná-

rodnej obrany nás autor presúva ďalej, do posledných dvoch období Bartíkoveho života – väznenia a napokon úspešne zavŕšeného boja o rehabilitáciu.

Obe záverečné časti sú obsiahlejšie a približujú aj niektoré Bartíkove názory a motivácie. Autor podrobnejšie objasňuje príčinu Bartíkoveho zatknutia či priebeh väznenia. Citovanie korešpondencie od rodiny a rodine stavia pred čitateľa ľudský rozmer sledovanej osobnosti. Na diele treba oceniť aj skutočnosť, že autorovi sa podarilo nadviazať kontakty s rodinou J. Bartíka, a tak aj zistiť a popísať aj tie záverečné „súkromné“ kapitoly generálovho života. S uvedeným súvisí aj množstvo mimoriadne zaujímavých fotografií, ktoré vhodným spôsobom prácu dopĺňajú a sú vítaným oživením publikácie.

Na záver by som však dodal, že aj keď je knižka zaujímavá a vydarená, považujem za škodu, že neobsahuje viac informácií o konkrétnej činnosti Bartíka. Trošku som sa pri jej čítaní nemohol ubrániť dojmu, že ide skôr o popularizačnú knihu s poznámkovým aparátom, než o klasickú vedeckú monografiu. Je to zrejme spôsobené aj faktom, že publikácia je prepracovanou diplomovou prácou, ktorá zrejme mala obmedzený rozsah a ambíciu zachytiť celý Bartíkoveho život. Myslím však, že pred publikovaním formou monografie by bolo vhodné doplniť viac informácií, dôležité aspekty Bartíkoveho života rozanalyzovať a priblížiť detailnejšie. Tým samozrejme nechcem povedať, že ide o zlú prácu, naopak, prečítal som ju s chuťou. Ale aj napriek tomu som presvedčený, že by bolo podrobnejšie zaoberanie sa pracovnou činnosťou Bartíka knihe prospelo, minimálne ja som to pred jej otvorením očakával. Kniha tak na jednej strane spĺňa svoju ambíciu, priblížiť život generála Bartíka. Na druhej strane mne osobne chýbalo priblíženie jeho konkrétnej činnosti a jeho pohľadov a názorov na jej vykonávanie, na konkrétne prípady a podobne. Určite aj v prípade Bartíka existujú také reprezentatívne prípady a príklady, keď by to možné bolo.

Matej Medvecký